

На основу члана 5. став 2. Закона о признавању сорти пољопривредног биља („Службени гласник РС”, број 30/10),

Министар пољопривреде и заштите животне средине доноси

ПРАВИЛНИК

о методама испитивања сорте ражи (*Secale cereale L.*) и тритикалеа (*x Triticosecale Wittm.*) ради признавања сорте

"Службени гласник РС", број 15 од 6. фебруара 2015.

Члан 1.

Овим правилником прописују се методе испитивања сорте ражи и тритикалеа (у даљем тексту: сорта) на огледном пољу и у лабораторији, ради признавања сорте.

Члан 2.

Методама из члана 1. овог правилника испитују се одређене битне особине сорте, ради утврђивања:

- 1) производне и употребне вредности сорте (VCU тест);
- 2) различитости, униформности и стабилности сорте (DUS тест).

Методе испитивања сорте су скуп поступака и података које предузима, односно прикупља правно лице, предузетник или физичко лице које испуњава услове прописане законом којим се уређује признавање сорти пољопривредног биља за вршење испитивања сорте (у даљем тексту: извођач огледа).

Члан 3.

Производна и употребна вредност сорте (VCU тест) утврђује се на основу резултата испитивања одређених битних особина сорте које се односе на:

- 1) принос зрна;
- 2) квалитет зрна;
- 3) садржај влаге у зрну у моменту жетве;
- 4) отпорност на полегање;
- 5) отпорност или толерантност на болести.

Сорта се испитује тако што се битне особине из става 1. овог члана сорте која се испитује упоређују са битним особинама једне или више сорти стандард, у складу са законом којим се уређује признавање сорти пољопривредног биља.

Члан 4.

Сорта се испитује у више одвојених огледа на огледном пољу.

Оглед из става 1. овог члана чине елементарне парцеле на којима се врши испитивање.

Огледи се изводе по плану „потпуно случајног блок система” у четири понављања, а рандомизација, односно план огледа исти је за све локалитете.

Сорта се испитује на најмање пет локалитета који чине мрежу огледа.

Члан 5.

Сорта се испитује на огледном пољу у складу са захтевом за признавање сорте у коме власник сорте, односно његов овлашћени заступник предлаже да се сорта ради испитивања разврста у одговарајући оглед према врсти (раж или тритикале) и сеје заједно са сортом стандард.

За испитивање на огледном пољу доставља се семе сорте које је испитано на квалитет, здравствено исправно и третирано фунгицидима или инсектицидима.

Члан 6.

Предусев на целој површини огледног поља на коме се врши испитивање сорте не могу бити друга стрна жита.

Сорта се испитује на земљишту које је пре сетве испитано на присутност земљишних штеточина, а по потреби, изводи се и предсетвено третирање инсектицидима.

Количине минералних ђубрива, време и начин њихове примене, као и остале агротехничке мере примењују се приликом испитивања сорте на огледном пољу тако да буду у складу са највишим нивоом технологије гајења ражи и тритикалеа.

Члан 7.

Сорта која се испитује сеје се сејачицом на површини од 5 m², на коначан склоп у 10 редова дужине 4 m, са размаком између редова 12,5 cm, размаком између парцела 30 cm и размаком између блокова 1 m.

На почетку и на крају сваког огледа сеје се рана сорта у ширини 1–3 m која служи као заштитни појас, као и за узимање узорака за испитивање влаге у зрну на основу чега се одлучује о правовременој жетви усева.

Члан 8.

У току вегетације сорте која се испитује, евидентирају се:

- 1) датум сетве и датум ницања (када је 50% биљака никло);
- 2) број никлих биљака на 1 m², у првом понављању;
- 3) проценат презимелих биљака, у првом понављању;
- 4) проценат преживелих биљака у хладним коморама, на једном локалитету;
- 5) датум класања (када је 50% биљака класало);
- 6) висина биљака у cm, од основе до врха класа (просек мерења из свих понављања);
- 7) полагање биљака;
- 8) датум жетве.

Отпорност сорте на полагање из става 1. тачка 7) овог члана утврђује се тако што се прати полагање биљака до класања и у млечној зрелости зрна и приказује се одговарајућом оценом:

- 1) оцена 1 – значи да нема полеглих биљака;
- 2) оцена 3 – значи да има до 25% полеглих биљака;
- 3) оцена 5 – значи да има од 25% до 50% полеглих биљака;
- 4) оцена 7 – значи да има од 50% до 75% полеглих биљака;
- 5) оцена 9 – значи да има од 75% до 100% полеглих биљака.

Члан 9.

У току вегетације сорте, на једном локалитету, утврђује се у посебном огледу, у условима вештачке инфекције, отпорност или толерантност сорте на болести, и то: пепелница (*Erysiphe graminis*), лисна рђа (*Puccinia recondita*) и *Septoria*.

Члан 10.

Жетва свих сорти из једног огледа обавља се комбајном, у истом дану, у фази технолошке зрелости зрна сорте у заштитном појасу.

За сваку сорту која се испитује, на свим елементарним парцелама, приликом жетве утврђује се принос зрна изражен у kg/парцели и садржај влаге у зрну.

Члан 11.

У лабораторији се испитује квалитет зрна сваке сорте, и то:

- 1) физичке особине зрна:
 - (1) садржај влаге у зрну (%);

(2) хектолитарска маса очишћеног семена (kg/hl);

(3) крупноћа зрна:

– изнад 2,8 mm (%);

– изнад 2,5 mm (%);

– изнад 2,2 mm (%);

– изнад 2,0 mm (%);

(4) маса 1000 зрна (g на суву материју);

2) хемијско-технолошке особине зрна:

(1) садржај протеина (% на суву материју);

(2) садржај пепела у зрну (% на суву материју);

(3) број падања по Hagbergu;

(4) амилограм (само за озиму и јару раж).

За испитивање квалитета зрна сорте у лабораторији потребан је просечан узорак од 8 kg зрна који се добија из свих понављања у микроогледу, а који се узима у првој години испитивања.

Испитивање квалитета зрна врши се тако што се узимају узорци са једног локалитета.

Члан 12.

Извођач огледа по завршеном испитивању сорте на огледном пољу евидентира: назив извођача огледа; име и презиме лица одговорног за извођење огледа; локалитет на коме се изводи оглед; тип земљишта и садржај хранљивих материја у земљишту на коме се налази огледно поље; предусев; обављене агротехничке мере; податке из члана 8. и члана 10. став 2. овог правилника, као и друге податке који утичу на принос испитиване сорте (оштећења од птица, штеточина, природних непогода и друго).

Извођач огледа по завршеном испитивању отпорности или толерантности сорте на болести из члана 9. овог правилника евидентира податке о резултатима таквог испитивања, као и назив извођача огледа, име лица одговорног за извођење огледа и локалитет на коме се оглед изводи.

Извођач огледа по завршеном испитивању сорте у лабораторији евидентира одговарајуће податке из члана 11. овог правилника, као и назив извођача огледа, име лица одговорног за извођење огледа и локалитет на коме се изводи оглед.

Подаци из ст. 1–3. овог члана саставни су део годишњих и коначних резултата испитивања.

Члан 13.

Различитост, униформност и стабилност сорте (DUS тест) испитује се методом одређеном техничким упутством за тестирање различитости, униформности и стабилности сорте.

Члан 14.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Број 110-00-00008/2015-09

У Београду, 30. јануара 2015. године

Министар,

проф. др **Снежана Богосављевић Бошковић**, с.р.